

ב. 'נצוק בר נצוק', כתבו התוס' בשם רש"י שאינו חיבור. וריב"ם היה דוחה ראיתו (עתוס' לעיל בה:).

ג. יש סוברים שאין נצוק אוסר בהנאה את היין אלא בשתייה (עתור"י מפריש לעיל סה:).

ב. משפך שנשתמש בו לשפיכת יין לצלוחיתו של עובד כוכבים, ואחר כך נשתמש בו לישראל; אם אין במשפך מקום שהיין מתעכב בו – היין מותר. יש בו מקום עכבת יין – נאסר היין משום היין המעורב במשפך שנאסר כששפכו לגוי, אם ע"י 'נצוק' למאן דאמר חיבור, או באופן שהיין שבכלי הנכרי עלה והגיע למשפך.

לפירוש מהרש"א (בתד"ה פחסתו), אפילו לא היה יין בעכבה אלא יש מקום לעכב שם יין – אסור.

ג. עכו"ם שעירה יין מכלי לכלי [ולא נגע בו]; היין היוצא אסור, משום כחו של העכו"ם. אבל היין שבכלי שממנו עירה – מותר, שלא אסרוהו חכמים.

דין זה נאמר בגמרא לפי דיחוי רב נחמן את דברי רב הונא, אבל לרב הונא [שכמותו פסקו כמה ראשונים] אין ראייה שדין זה נכון אליבא דאמת, ולדבריו יתכן שגם מה שבכלי הראשון נאסר משום נצוק. ונחלקו ראשונים בדבר. והובאו שתי הדעות בפוסקים (קכה, א).

ד. עכו"ם שהניח ידו בפי משאבה ונגע ביין המקלה – אסר רבא את כל היין שבכלי. ופרשו שאפילו אם נצוק אינו חיבור שונה כאן שכל היין נגרר אחר המשאבה והרי זה גידון ככלי אחד גדול. בשו"ע (יו"ד קכד, כג) מבואר שרק אם סתם הורם ופתחו שוב נאסר, אבל בנגיעה בעלמא בקילוח לא אסר את היין שבכלי הראשון. ומרש"י לא משמע כן. וצ"ע.

ה. מר זוטרא בריה דרב נחמן התיר שתית נכרי וישראל בקנישקין. ודוקא כשקדם ופסק הישראל, אבל פסק העכו"ם תחילה – אסור, שהיין שנגע בפיו חוזר לכלי ואוסר את היין כולו. וממדת חסידות להחמיר בכל אופן (פוסקים, עפ"י תוס').

דף עג

קכו. מהם דיני ביטול ביין נסך, באופנים דלהלן:

א. י"ג שנשפך לתוך יין התר.

ב. יין התר שנשפך לתוך י"ג.

ג. תערובת י"ג במים.

ד. תערובת י"ג ביין התר ובמים.

א. יין נסך שנשפך ליין התר; אם נשפכה כמות גדולה בקילוח אחד, כגון מתוך גיגית, או חבית שנשברה וכדו' (רש"י תוס' ו"פ) – נאסר כל היין לדברי הכל, אפילו יש ביין המותר כמות הגדולה יותר מפי ששים מן האיסור.

נשפך מפי חבית לתוך בור – נחלקו אמוראים בשיטת רבי יוחנן; לרב דימי מותר משום 'קמא קמא בטיל'.

לרב יצחק בר יוסף אין התר משום 'קמא קמא בטיל' אלא בשפיכה מצרצור (= פך) קטן לבור. ולדברי רבין יוצא שבכל אופן אסור (כן נקטו רש"י ותוס').

א. לפרש"י רמב"ם ראב"ד ו'רוב מפרשים' (ע' במאירי ושר), לדעות שאומרים 'קמא קמא בטיל' מותר אפילו נתרבה לבסוף היין-נסך, שהיות ונתבטל האיסור ראשון ראשון, שוב אינו חוזר ונייעור. והתוס' חולקים וסוברים שאין התר אלא כשבסך הכל יש ביין המותר פי ששים מן האיסור.

ב. מפרש"י יש לדייק שאין להתיר משום 'קמא קמא בטיל' אלא בהנאה, אבל בשתיה אסור (ערא"ש). והרא"ש חולק וסובר שמותר אף בשתיה. [ויש מי שכתב שרש"י לשיטתו שמתיר אף בשיש לבסוף בכדי נתינת טעם, לכך אסר בשתיה. עפ"י מקור מים חיים יו"ד קלד].

ג. נחלקו הראשונים האם אומרים 'קמא קמא בטיל' גם כשמקלח היין ללא הפסק או שמה רק בהפסקות (ע' בראשונים כאן, שבת סה: ב"ק ק: ריש ב"ב ובכורות כב).

ד. יש מהראשונים שפסקו כרב יצחק בר יוסף (רמב"ם, שו"ע). ויש שפסקו כרב דימי (רא"ש, טור). ואולם רש"י ותוס' פסקו שבכל אופן אסור, שכן סברו בדעת רבין [לפרש"י הלכה כרבין שהוא בא לבסוף וכן מסקנת הגמרא. ולפרוש התוס' מפני שרבין בר סמכא יותר, כפי שאמרו ביבמות סד:].

ב. יין התר שנשפך לתוך יין נסך – לעולם נאסרה התערובת כולה, גם אם נתרבה ההתר פי ששים מן האיסור [ואפילו לדעת האומרים בכל איסורין שבתורה מין במינו בששים, כאן אסר במשהו משום חומרא דעבודת כוכבים]. וערא"ש שפרש משום קמא קמא בטיל. וכ"מ מרש"י. אך נראה לכאורה שלרבין [ולכו"ע כשנשפך מגיגית] אין זה הטעם).

שיטת רבנו תם שסתם יינם ביטולו בששים כשאר איסורים. ור"י כתב שעכ"פ בזמן הזה שאינם רגילים בניסוך, כן הדין. והרבה ראשונים חולקים על שיטת ר"ת.

ג. תערובת יין נסך במים; אם היין נותן טעם (שאינו לפגם) במים – אסור. ואם לאו – מותר. לפרש"י, לרב דימי ולרב יצחק בר יוסף, באופן שנשפך היין בקילוח דק [מחבית לר"ד, ומצרצור לריבר"י] למים, גם אם לבסוף מורגש טעמו – הותר. והתוס' חולקים. ואף לפרש"י אין הלכה כן וכנ"ל.

ד. תערובת יין נסך ביין עם מים של התר; אם אין בכמות המים לבדם כדי לבטל את היין האסור – אסור [שהרי היין של התר אין בכחו לבטל את יין האיסור כנ"ל]. ואם יש בהם כדי לבטל היין-נסך – נחלקו הדעות; ישנה דעה המתרת תמיד, לפי שרואים את מינו (= יין ההתר) כמי שאינו ושאינו-מינו (המים) רבה עליו (על הי"ג) ומבטלו. וישנה דעה המתירה רק באופן שהמים היו שם לפני שנתערבו שני היינות, אבל אם המים נפלו בסוף – אסור, שמצא מין את מינו ונייעור. כלומר האיסור נתחזק ע"י יין ההתר, ומעתה נצרכת כמות מים שיש בה כדי לבטל את שניהם יחדיו (נחלקו בזה שתי לשונות בדברי רב שמואל בר יהודה בשם ריו"ח).

וישנה דעה שלישית (חזקיה – לפרש"י, אבל התוס' והרא"ש חולקים ומפרשים דברי חזקיה אחרת) שאפילו נתערבו המים עם היין המותר (והיין רבה עליהם) ואח"כ נפל היין האסור – אסור. לא הותר לדעה זו אלא באופן שהיין האסור נתערב תחילה עם המים לבדם ונתבטל, ואח"כ נוסף יין-התר.

יש פוסקים לקולא, שבכל אופן רואים את מינו כמי שאינו והמים רבים על האיסור ומבטלים אותו (שבאיסור דרבנן הולכים אחר הלשון המקילה, או מפני שהיא לשנא בתרא. ע' בראשונים כאן). ויש פוסקים שאם נפלו המים לבסוף אסור, שכל היין כבר נעשה יין של איסור ואינו בטל עד שירבו המים על כל היין (עריטב"א; תורת הבית ה',ה בשם 'יש מי שאומר' – והטעם משום 'חתיכה נעשית נבלה'). אך י"א שאין לומר כאן 'חנ"נ' אם משום שאינו דרך בישול או בליעה בחתיכה אלא תערובת משקין, אם משום שמדובר שהי"ג היה פחות משיעור כדי נתינת טעם ביין ההתר, ואין אומרים חנ"נ כשנאסרה החתיכה באיסור 'משהו'. ע' בראשונים כאן ובחולין קח ובספר האשכול הל' תערובת).

קכז. שני כוסות, אחד של חולין ואחד של תרומה, ומזג כל אחד במים, ונתערבו – מה דינם?

רבי יוחנן פשט לרבי אמי (י רבי אסי) שרואים את ההתר (– החולין) כאילו אינו, והשאר (– המים) רבים על האיסור ומבטלים אותו, ומותר לזרים.

אעפ"י שאין במים פי ששים מהתרומה, אך הואיל ולפי שיעור מזיגה הרגיל (חלק אחד יין לשלשה חלקי מים) יש כאן פי ששה מים מהתרומה, בכמות כזו אין היין נותן טעם לשבח במים אלא נפגם, הלכך מותר כדין 'נותן טעם לפגם'. ער"ן. וי"א לא דוקא אחד לששה אלא כל שאין הדרך לשתות באותו יחס של יין עם מים. ע' מאירי; תורת הבית ה,ה).

דפים עג – עד

קכח. א. כל איסורים שבתורה שנתערבו במינם או בשאינם מינם – בכמה הם בטלים?

ב. אלו איסורים אינם בטלים אפילו במשהו?

ג. יין נסך שנתערב ואסר, יין ביין או חבית בחביות – מה יעשו בתערובת?

א. כל איסורים שבתורה שנתערבו במינם – לדברי רב ושמואל אוסרים במשהו (וכשיטת התנא רבי יהודה). לרבי יוחנן וריש לקיש – בששים (מדרבנן, אבל מהתורה בטל חד בתרי. וכן פסקו רוב הראשונים). נתערבו בדבר שאינו מינן – בנותן טעם (ששים).

ב. האיסורים שאינם בטלים ברוב; יין שנתנסך לע"ז (ובסתם יינם – מחלוקת הפוסקים, כנ"ל) וכן טבל – כשנתערבו מין במינו. וכן חמץ בפסח (כדברי רב בפסחים כט. עכ"פ לה בלא – ערא"ש). ודעת השאילתות שחמץ בפסח בטל).

ג. נחלקו הראשונים האם יין נסך ושאר ע"ז שאינם חשובים, גם הם אוסרים בכלשהו משום חומר איסור ע"ז (ע' בראשונים לעיל מט; תוס' זבחים עג:), או שמא רק כגון חבית או בגד אינם בטלים (רש"י ותוס'; רבנו ירוחם יז,א; ש"ך קי סק"ד).

וכן בשאר איסורים, כשהאיסור שנתערב הוא דבר חשוב כגון דבר שבמנין, חתיכה הראויה להתכבד, וכן בריה (בתערובת 'יבש ביבש'). וכן כל דבר שיש לו מתירין – אפילו באלף לא בטל (כדברי רבי שמעון).

א. לפרש"י, לתנא דמתניתין [דלא כמשנת חולין] רק חתיכות איסורי הנאה אינן בטלות, אבל באיסורי אכילה כגון חתיכות נבלה – בטלות. והתוס' כתבו שאין חילוק בדבר.

ב. דברים האסורים שאינם חשובים ונתערבו ונתבטלו – ישליך כמה שנתערב לאיבוד ואז מותר להנות מהשאר (עפ"י רש"י. וכן כתב לענין איסורי אכילה).

ג. יין נסך שנתערב; לדברי תנא קמא – הכל אסור בהנאה. רשב"ג אומר: יימכר לנכרי חוץ מדמי יין נסך שבו.
 רב פסק כרשב"ג בתערובת חבית בחביות אבל לא יין ביין. ושמואל ורבי יוחנן ורבי חנינא ורבה בר אבא אמרו: אפילו יין ביין. והסיק רב נחמן הלכה למעשה: יין נסך ממש שנתערב יין ביין אסור למכור התערובת חוץ מדמי האיסור, אבל חבית בחביות – מותר. וסתם יינם – אפילו יין ביין מותר.
 מכירת כל חבית בנפרד – אסורה אפילו לרשב"ג, כי אין היין בטל ברוב ונשאר באיסורו. ואולם יש דעה אליבא דר' אליעזר (רב חסדא לעיל מט:), שמוליך דמי חבית האיסור לים המלח, ועל ידי כן מותר בהנאה אפילו מכל חבית בנפרד.

דף עד

קכט. כיצד טהרתם והכשרם של כלי היין המנויים להלן, במזופפים (ומטילים יין בזיפות) ובשאינם מזופפים:

- א. גת של אבן.
- ב. גת של עץ.
- ג. גת של חרס.
- ד. קנקנים.

א. גת של אבן שזפתה עובד כוכבים ולא דרך בה ענבים – מטהרה ע"י ניגוב במים ובאפר (כדלהלן). דרך בה עכו"ם כשהיא זפוחה – אין די בניגוב אלא צריך לקלוף הזפת (כ'איכא דאמרי' דרבא). ואפילו היא חלקה למראה העין – צריך קילוף, שהיין נכנס בבקעים ובסדקים (כמעשה דרב).
 לאחר הקילוף יגב. ואפשר בעירווי ברותחים בלא קליפה (פוסקים).
 גת שאינה מזופפת ודרך בה עכו"ם – דיה בהדחה ואין צורך בניגוב (רבא, כלשון ראשונה).
 ודוקא בגת השייכת לישראל, אבל היתה שייכת לעכו"ם, הואיל ומשתמש בה בקביעות – אין דיה בהדחה, אלא לרבי צריכה ניגוב וחכמים אוסרים (עפ"י תוס' ו"פ). ולדעת רש"י (עה.) להלכה אין צריך ניגוב אלא די בהדחה. ולא חילק בין גת של עכו"ם לגת של ישראל שדרך בה עכו"ם באקראי. והתוס' (בנדה סה.) חלקו על שיטתו.

ב. גת של עץ שזיפתה עכו"ם – לדברי רבי צריכה ניגוב, ולחכמים צריך לקלוף הזפת (שצריכה הרבה זפת ובלע הרבה יין. רש"י).
 הלכה כחכמים.
 דרך בה עכו"ם, בין שהיתה מזופפת בין שאינה מזופפת – דינה כגת של אבן.

ג. גת של חרס שזיפתה עכו"ם – לרבי יקלוף הזפת, ולחכמים אין לה תקנה בכך (אלא ע"י מילוי ועירווי, בלא קליפה. פוסקים).
 היתה מזופפת ודרך בה עכו"ם – צריכה קליפה מילוי ועירווי, או הגעלה ברותחין (בעירווי מכלי ראשון) אף ללא קליפה [וכן דרש רבא], או יישון י"ב חדש, או הסקה בכבשן עד שיתרפה הזפת (פוסקים).
 אינה מזופפת, ודרך בה עכו"ם – לרבי די בניגוב וחכמים אוסרים, (וכן דעת סתם מתניתין. וצריך מילוי ועירווי. טור). במה דברים אמורים – בשל עכו"ם, שרגיל בשימושה, אבל גת של ישראל שדרך בה עכו"ם באקראי – דיה בניגוב (שו"ע קלח, א).